

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Borisori nefrancați nu se
primesc. — Manuscrise nu se
returnează.
INȘERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anulări:
în Viena: M. Duka, Zemanich
Schäfer, Rudolf Motta, A. Oppel
Nachfolger; Anon Oppel, J.
Demmer, în Budapesta: A. V.
Goldberg, Eckstein Bernat; în
București: Agence Havas, Suc-
ursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karovs & Liebmann.
Prețul înșerturilor: o seriă
garmond pe o coloană 8 or. și
Nor. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarif și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
seră 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LIX.

„Gazeta” iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiu
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dăruți în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și înșerturile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 200.

Brașov, Mercuri 11 (23) Septemvru

1896.

Un maniac al ideii de contopire.

Duminea trecută a debutat erăși contele Albert Apponyi cu unul din discursurile sale tipice înaintea partizanilor săi dela Timișoara. Fiercesc, că având ca ascultători tot numai aderenți înflăcărați de ai lui, organul său poate vorbi de-un „triumf al politicii lui Apponyi” în adunarea partidei dela Timișoara.

Cu cât mai multe enunțiațiuni ale acestui corifeu parlamentar ungar cetim, cu atât mai mult ne bate la ochi scâlciata poziția, ce o ia în acțiunea sa, pentru care reclamă monopolul naționalismului maghiar.

Nu-i vorba, este multă materie de bărbat de stat în acest politician maghiar aristocratico-democratic, dér în fond idea sa fixă națională face dintr'ensul un teoretician, un maniac al curentului șovinistic al maghiarismului modern violent.

Și aceste toate pentru-că nobilul conte e de credință, că numai astfel va pute să devină popular între conaționalii săi, numai arătându-se în chipul șovinistului încarnat poate să ajungă, cu ajutorul cunoștințelor sale însemnate și a oratoriei sale distinse, omul popular al viitorului.

Nu scim cum și-a făcut socotela, dér decât și-a luat de exemplu pe un Ludovic Kossuth, atunci poate fi în mare rătăcire, căci Kossuth nu prin construcția logică a vorbirilor sale, nu prin raționamentul bine echilibrat al teoreticianului, ci numai și numai prin focul și verva, ce scia așa de bine să măgulască, ba chiar să diviniseze fanatismul și patimele masselor, a ajuns la acea popularitate mare și covârșitoare între Unguri.

Apponyi, când despica pērul în patru, că cabinetul Banffy așa și pe dincoala; că acesta nu-i capabil de a încheia pactul după cum dorește „națiunea; că în cestiunea cvotei, fiind luat de scurt de amicul său Horanszky în ședința deputației ungare, n'a cutezat a spune franc, că

consimte cu vederile deputației; că a vrut să scape cu subterfugii, ceea ce lasă a se bănuși, că guvernul vré să-și țină porțița deschisă, pentru ca eventual să pōtă consimți la o urcare a cvotei Ungariei; că una, că alta: toate acestea îl fac să apară mai mult ca un filistru. Deși nu se pōte nega îndreptățirea criticii sale în această privință, totuși nu e de ajuns spre a mișca masele și a-le face să alerge cu limba scōsă după steagul său.

Décă însă contele Apponyi crede, că ceea ce-i lipsesce vorbirei sale din farmecul cuceritor pōte să înlocuască printr'o scōcă și sarbedă teorie asupra „consolidării unității și a tuturor bunurilor morale ale națiunii”; decât crede, că imblătind la frasa despre „statul maghiar pe base naționale” și despre „contopirea tuturor gintelor pe basă morală”; decât, în urmă, vré să explice acest chip de rezolvare al cestiunei naționalităților prin exemple reale, ca acelea, că „toate popōrele au interes a fi una contra urcării cvotei”; că „Românii au același interes cu Maghiarii ca să fiă contra invasiunii cerealelor române, care iertinesc produsele lor proprii”; că Sērbii asemenea „au interes ca să nu intre din Serbia porci infectați”: atunci, credem, că dēnsul se află în mare rătăcire.

Nespus de mare însă este rătăcirea lui Appouyi când, pe temeul unei premise de alt-fel fōrte logice, pune cestiunea ca Romānii și Sērbii să mērgă cu el și cu toate cetele șovinistice ale cetățenilor independenți și să se contopescă într'un conglomerat sub „kalpakul” maghiar, pentru ca împreună să scuture jugul, ce-i apasă la alegeri.

Uită însă d-l Apponyi, că teoria sa, deși pretinde, că este cuprinsă și în legi, este teoria, ce lovesce pe Romāni și Sērbii etc. cu ciomagul în cap. Cum ar pute ei, astfel loviți, să se mai însuflețescă pentru o comună conlucrare cu „trații Maghiari”, când nu mai e vorba

nicî de grāne, nicî de porci, ci de existența lor ca națiunii cu limbă și cultură națională deosebită?

Kossuth încai a fost așa de sincer, ca s'o spună, că o astfel de contopire numai cu ajutorul furților s'ar pute face. Și în spiritul acesta a propovēduit estirparea Romānilor și a Slavilor naționaliști. Pe Apponyi însă cu „națiunea sa unitară politică maghiară” nimeni nu-l va înțelege nicî atunci, când și-ar găsi alți talmaci, ca să-i traducă vorbele, decât cum a fost nevoiasul de talmaci, ce și l'a angajat pentru limba română spre enunțarea înțelepciunii sale politice la conferența din Timișoara.

Apponyi la Timișoara.

Contele Albert Apponyi, însoțit de mai mulți deputați, sosi alaltăieri în Timișoara, pentru de-a lua parte la adunarea convocată de comitetul partidei naționale maghiare din Banat. Ziarele din Budapesta spun, că la adunare s'au prezentat circa 2000 țeranî nemți, sērbii, romāni și puțini maghiari, ér inteligența a fost cam slab reprezentată, cu toate că Apponyi cu această ocaziune și-a ținut una dintre cele mai „strălucite” vorbirî ale sale, și a dovedit că el este și un escelent „orator german”.

Adunarea fu deschisă la 10 ore a. m. de cătră președintele Patyanszky, fost fișpan al comit. Caraș-Severin, care propuse, ca o deputațiune să mērgă și să-l invite pe contele Apponyi la adunare. La sosire Apponyi fu salutat de președinte, și apoi își ținu vorbirea-program, al cărei conținut în părțile esențiale este următorul:

Accentuază, că mai întâiu va vorbi unghuresc, apoi nemțesc, și vorbirea sa va fi talmăcită și în limba sērbescă și română.

Dice, că a sosit în mijlocul alegătorilor naționali din Timișoara într'un moment fōrte serios, în momentul luptei decisive

constituționale, care aprōpe nu are pārechi în istoria luptelor politice. Dupăce vorbirile sale din urmă au fost fals comentate, și voesc acuma să-i pună lui în cărocă răspunderea pentru raporturile politice încordate, el va face enunțiațiuni în două direcțiuni.

Mai întâiu declară, că a probat în tot felul să neteșescă divergențele dintre partidele stătătore pe basa pactului din 67, dér nu ia succes s'o facă acesta nicî ou Banffy nicî ou Szapary. Au urmat scandalele dela Stomfa, Neutra și Giralt; și el propusesse atunci *judicatura Curiei* în cestiuni electorale, dér n'a folosit nimic, căci chiar acea parte a fost respinsă, în care se prevede pedepsirea abuzurilor comise de președintele alegerii și de funcționari. Apponyi își continuă apoi vorbirea în limba germană, accentuând rolul funcționarilor administrativi la alegeri și amintind scirile despre *disolvarea camerei*. Sunt în partidul liberal bărbați escelenți, cari condamnă scandalele electorale și doresc apropierea de partidul național, dér nu cuteză a vota în înțelesul acesta, și lasă puterea în mâinile lui Banffy și ale guvernului său, care o folosește pentru de-a disolva camera și pentru de-a împărți mandate cu ajutorul fișpanilor, solgăbiraelor, notarilor și gendarmilor.

Al doilea declară, că opoziția va rămâne pe lângă steagul ei. Urcarea cvotei e imposibilă, după-ce trebuie ridicare lefurile funcționarilor, trebuie înființate scōle, case de infirmî, spitale etc. La întrebarea lui Horanszky, Banffy n'a dat nicî un răspuns pozitiv în cestiunea cvotei, dér sigur că monarhul va hotări la pronunțarea guvernului, ca să se urce cvota Ungariei.

Vorbesc apoi de *pactul vamal și comercial* cu Austria, dîcōnd, că ambele țeri trebuie să se bucure de aceleași favoruri, și nu ca până acuma, când Austria îi vinde Ungariei toți articuli săi mai scump, decât acesta produsele sale Austriei.

Apoi amintesc *libertatea constituțională a cetățenilor*, accentuând, că fișpanii ar trebui să fiă bărbați independenți de ori-ce partid, și funcționarii administrativi ar trebui să respecte totdeuna libertatea constituțională a cetățenilor.

În fine trece la *cestiunea naționalităților*. Dice, că fac rău serviciu țerii aceia,

FOLETONUL „GAZ. TRANS.”

Țarul și Țarina în Danemarca.

Va fi de sigur interesant pentru cetătorii noștri să scia cum își petrece Țarul și Țarina în cercul restrins, familiar, în Danemarca. Êtă ce scrie corespondentul unui dîar din Budapesta despre viața din castelul Bernstorff:

Până când Europa e neliniștită, din cauza atentatului plānuit de dinamitarți contra vieții Țarului, până atunci pārechia imperială rusescă duce o viață idilică la moșii lor, Cristian regele Danemarcei și soția sa regina Luisa. La micul castel Bernstorff, afară de Țarul, Țarina și fiica lor, micuța Olga, se mai află vēduva Țarină, marea duce Mihail, marea ducesă Olga, principesa de Wales și fiica sa Victoria; principele danes Wladimir și soția lui și moștenitorul de tron grecesc, principele George, unchiul Țarului. În depărtare de un pātrar de oră dela castelul Bern-

torff, în castelul moștenitorului de tron danes, locuiesc fratele acestuia, regele Greciei.

Castelul Bernstorff se află în depărtare de o oră dela Copenhaga, și el dispune de fōrte puține odăi, încât suita iluștrilor oșpeți și-a construit corturi lângă castel, cari sēmănă cu lagărul unei oștiri. Pārechia imperială rusescă are la dispoziția numai câte-va odăi în etagiul prim în partea spre parcul cel frumos. Locuința Țarului constă dintr'un salon, care totodată e și odaia lui de lucrat; dintr'o odaie simplă de durmit pentru Țar și Țarină, cu două cabinete separate de îmbrăcat. Mobilele salonului sunt construite din lemn de Mahagon (style empire). Prospectul din salon, în imprejurime și în depărtare — până la Copenhaga — este minunat de frumos.

Mobilierul celorlalte odăi este fōrte simplu. În odaia de durmit este un pat mare, ou așternut de mētasă albastră. Patul este o mobilă fōrte vechiă încă de pe timpul Țarului Alexandru III.

Țarul se scōlă de timpuriu, se îmbracă,

apoi merge într'o pădure mare din apropierea castelului, și singur se plimbă câte o 1/2 de oră; la 9 ore intrēga familia regescă se adună la primul dejun într'o sală din parter, care se deschide spre parc. De aci membrii familiei, fiă-care după plac, se duc la plimbare, sēu ou velocipedul sēu ou calēscă; numai Țarul se duce în apartamentul sēu de locuit, unde lucră câte-va ore. Aci primesc cursorul, care sosesc în fiă-care dimineță dela Peterburg cu scrisori; și în fiă-care sēră pornesc la Petersburg un cursor cu scrisori date de însuși Țarul. De multe-ori într'o sēră plēcă și câte doi cursori. Tot-dēuna sunt cinci cursori la dispoziția, și adevc căpitanii pensionați; acestora pe drum nu li-e ertat să se oprēcă nicăiri și călătoresc în continuu ou tren espres până ce ajung la Petersburg.

Țarul în fiă-care și timp de o oră cetește dîare.

La 1 oră este al doilea dejun, după care Țarul și Țarina fac o plimbare ou calēscă, sēu ou velocipedul; Țarul deja

de ani alērgă ou velocipedul și e și bun velocipedist. Prinții Waldemar, Cristian și princesa Victoria, fiica prințului de Wales, regulat îl înșoțesc ou velocipedul pe Țar și aranjăz adevērate curse. Princesa Waldemar, fiica regelui danes, îi înșoțesc într'o calēscă mică, care e trasă de un măgar, și după care alērgă copii rîdēnd.

La 5 ore d. a. se servește cēiū. La 7 ore clopotul chiamă pe oșpeți la prānț, la care de comun mai ia parte câte un amic intim al curții, vre-un diplomat, sēu bărbat de stat, așa că tot-dēuna la prānț sunt câte 40—50 de persoane.

După prānț Țarul, regele Cristian, regele și moștenitorul grecesc jōcă câte-o partie de biliard și fumēză.

La 10 ore sēra se duce totă societatea la regina Luisa la cēiū. Aci cāntă din voce, cāntă la pian etc. Regina Luisa, care e cunoscută ca artistă, cāntă la pian piese frumoșe împreună cu vēduva Țarină sēu ou princesa de Wales. Țarul are o voce fōrte plăcută, simpatică, și cāntă es-

cară la alegere împart poporul după *confesiuni și naționalități*, deoarece numai cu puteri unite se pot combate pericole comune. Întrebă pe ascultătorii *români*, și-i roagă să întrebe redacțiunea „*Dreptății*”, că ore ce-tătațea română din Ungaria privesc nepăsător, când grâul din România face să scadă prețul grâului său; ore nu simte el scăderea în prețul grâului, cauzată prin importul grâului din România? Întrebă pe ascultătorii sârbi, că ore privesc ei nepăsători, când porcii importați din Serbia inficiază pe porcii lor și îi fac să piară? Ore frații, când le arde casa, nu se gândesc la mântuire, ci se apucă de pâr, ca să li-se prefacă în cenușă sutul comun? Este o tradițiune vechiă în Ungaria, că aci se află locuitorii de diferite limbi, dar numai o „*singură națiune politică ungară*”. Dă această națiune politică ungară însemnă atâta, că fiă-care cetățen ungar, ori de ce limbă, are aceleași drepturi și aceleași datorii. *Intre marginile acestea fă-care naționalitate își poate dezvolta liber cultura sa.*

Cari sunt momentele, ce pot încătușa naționalitățile de diferite limbi, de-o „*singură națiune*”? De o parte gloria, strălucirea istorică, mărirea acelei națiuni, er de altă parte iubirea de dreptate și toate manifestările vieții de stat. Acusă guvernul cu aceea, că el nici simțul național nici gloria națiunii n-o pune pe pedestalul, pe care merită, nici adevărul nu-l caută conform poruncei legilor, ci conform trebuințelor sale.

Se apropie alegerile. Nimeni să nu mintească la întrebarea monarhului: *dacă e mulțumit cu stările din țară, ci să mărturisască adevărul și să voteze conștient și conform convingerii sale.*

Când Apponyi își sfârși vorbirea președintelui Patyansky îi mulțămii pentru ea, apoi provoacă pe deputatul Paul Draculici, să-o interpreteze în limba sârbescă er pe Petru Jurma, ca să o explice în limba română.

Dela congresul studențesc din România.

Congresul studenților s'a terminat Vineri. Sâmbătă studenții au făcut o excursiune la Găinesci, unde d-l Tenov, exploatatorul pădurilor domeniului coronei, le-a oferit un dejun. Printr'asta a căzut proiectul primitiv al excursiunii la localitatea istorică Baia. Despre decursul ședinței ultime i se raportează „*Epoca*”, că studentul Cancicov a pus la ordinea zilei cestiunea națională, dând citire raportului comitetului național studențesc. Raportul, conținând însă și o serie de destănuiri grave în cestiunea națională, studenții, ce stau sub presiunea guvernamentală au făcut sgomot și au întrerupt pe vorbitor. În ședința de după amiază d-l Cancicov a propus să se trimită o telegramă de felicitare d-lui Ioan Rațiu, președintele comitetului național din Sibiu. Nou sgomot și scandaluri, așa că partea cea mai mare a studenților s'a retras din sală și ședința s'a suspendat.

clusiv numai poezii poporale rusești. Concertul îl încheie regina Luisa cu vr'una din compozițiile lui Chopin, cari îi plac foarte mult Țarului.

La 11 ore s'era toți membrii familiei regesci să duc în odăile lor. Țarul câteodată lucră până pe la 2—3 ore dimineața. În odaia sa de lucru lămpile ard totdeauna până în dorii de zi. Țarului, ca și tatălui său, atunci îi place să lucre, când ceilalți toți dorm.

Astfel trec zilele în castelul Bernstorff una după alta și rar se întâmplă ceva schimbare, — așa câte-o excursiune la castelul Fremdenburg din apropiere, care e proprietatea regelui grecesc.

Când sosise Țarul la castelul Bernstorff a prospiciat rău, era foarte obosit. Acuma însă prospiciază foarte bine.

Locuitorii din Copenhaga au primit pe Țar cu mare insufletire, și ori unde apare el, în tot locul e salutat cu apleași simpatice.

— „Danesii iubesc mai mult pe ne-

După cât-va timp, redeschidându-se ședința, guvernamentalii au cerut să se ștergă din raportul d-lui Cancicov „*părțile privitoare la terghiversările părintelui Lucaicu*”. Majoritatea a votat apoi telegrama de felicitare, ce i s'a trimis d-lui Dr. Rațiu.

Colonisările în Ardeal.

Ministrul unghuresc de agricultură, Ignafiu Daranyi, a prezentat zilele acestea camerei deputaților o dare de sémă asupra întrebunțării fondului merit pentru colonisări, precum și asupra colonisărilor săvârșite până acum din partea statului în Ardeal. Reproducem din această dare de sémă următoarele:

Pentru formarea fondului de 3,000.000 fl. merit pentru colonisări, ministrul de finanțe în anul 1894 a pus la dispozițiunea ministrului de agricultură 1,000.000 fl., er în anul 1895: 500,000 fl. Total 1,500.000 fl.

Din suma această s'au cumpărat pentru scopuri de colonisare mai multe proprietăți, dintre cari trei sunt în Ardeal. Anume s'a cumpărat în comitatul Coșocnei proprietatea dela Șermaș, respective Tușin, constătătoare din 3884 jugere în masă cu 600.000 fl. și alte 387 jugere împreună cu imobilele împrăștiate în diferite părți ale hotarului dela Șermaș, cari au fost cumpărate cu câte 153 fl. 45 cr. de fiă-care juger.

Altă proprietate s'a cumpărat în *Nimigia unghurescă* din comitatul Bistrița Năsăud. Această constă din 723 jugere și 688 stânjini pătrați și a fost cumpărată cu 75,000 fl. A treia este proprietatea dela *Vița* în comitatul Solnoc-Dobăca. Această constă din 842 jugere, 1467 stânjini pătrați și a fost cumpărată cu 600.000 fl.

După cumpărarea proprietăților înșirate aici, fostul ministru de agricultură Bethlen a acordat din fondul de colonisări un împrumut de 14.765 fl. 76 cr. la 32 familii din Vița, ce erau înglodate în datorii, așa că moșiile lor erau să ajungă la licitațiune. Afacerea acestui împrumut, care va avea să se restituie fondului prin amortisare, încă nu e regulată.

Tot fostul ministru Bethlen a cumpărat cu ajutorul fondului pentru colonisări proprietatea „*nemeșescă*” dela *Bucoveț*, în comitatul Caraș-Severin, constătătoare din 1853 jugere și 1216 stânjini cu 102,000 fl. Er în comitatul Făgărașului a cumpărat proprietatea din *Cartășora inferioară și superioară* cu 31,000 fl.

S'au anticipat pentru construirea caselor pe séma coloniștilor din Șermaș. *Nimigia unghurescă și Vița*: 171.333 fl. 57 cr. Deors-ce însă până acum numai la Șermaș s'a început de fapt colonisațiunea, ministrul de agricultură încă nu pôte să spună, când și în ce măsură se vor restitui fondului sumele anticipate pentru coloniști; de-asemena nu pôte să facă o dare de sémă amănunțită nici asupra cheltuelilor,

pot”, observă într'o zi bătrânul rege dănes „*decât pe moș*”.

La acesta moștenitorul de tron dănes răspunde ridând:

— „*Schimbați țările!*”

— „*Asta n'aș face-o*”, răspunde bătrânul rege, „*deors-ce tu, moștenitorul de tron, ai regreta mai mult schimbul*”.

— „*Și pentru-ce?*” se amestecă în vorbă Țarul. „*Doră pentru aceea, că anarchiștii ar umbla să-i stingă viața? Pe mine acesta nu mă neliniscese. Domnitorul este chiar ca și soldatul în bătălie: e slab soldat acela, care fuge de glont. Chiar și nevasta mea e de părerea această*”.

Atentatul proiectat contra vieții Țarului a produs foarte mare neliniște între locuitorii din Copenhaga; pe strade, în localuri publice nu mai vorbesc de altceva, decât de atentat. Și familia regescă a primit adânc sgduită scirile despre proiectele anarchiștilor. Se dice, că numai Țarul și Țarina au rămas reci la auzul acelora, deors-ce amândoi sunt fataliști.

ce s'au făcut și se vor mai face cu edificările.

În înțelesul legii pentru colonisări, favorurile acordate coloniștilor vor trebui restituite fondului prin interesele luate după capitalul împrumutat lor. Până acum însă nu pôte fi vorba de vre-o restituire, deors-ce cheltuelile se fac și s'au făcut dinainte cu clădirea caselor etc., pe când coloniștii încă nici nu și-au ocupat nouăle lor proprietăți.

Legea pentru colonisări în §. 3 art. V din 1896, obligă pe statul colonisator. ca să îngrijescă *a întocmi învățământul popular astfel, ca să corăspundă direcției naționale*. Pentru a asigura în mod necondiționat ajungerea acestui scop, în împrejurările actuale cea mai potrivită este *școala de stat*, prin care se exprimă și caracterul de stat a colonisațiunii. Ministrul de culte și instrucțiune publică s'a și declarat gata de-a înființa în toate colouile *școle de stat cu limba de propunere maghiară*, și pe lângă ele „*kisdedovuri*” său asile de copii, er dela coloniști *nu va pretinde pentru acesta nici cele 5% dare pentru școală, nici cele 3% dare pentru „Kisdedov”, nici contribuirea obligatorie la fondul de pensiuine învățatoresc*. În urma acestei declarațiuni a ministrului de instrucțiune publică s'a și hotărât de-ocamdată a se edifica trei școle populare, și localurile necesare pentru învățatori.

La Șermaș au început a se aduce coloniști încă din anul trecut. Proprietatea de aici este împărțită în 183 moșii ordinare și 2 moșii mari. O moșă ordinară constă din 700 stânjini pătrați intravilan (loc de casă și grădina), 900 stânjini pătrați loc pentru cânepiște, 800 stânjini loc de viță, 13½ jugere loc arător și rit într'o tablă, 4⁰⁰⁰/₁₀₀₀ jugere din pășiuinea comună și 1000 stânjini pătrați ca pârtaș din pădurea comună. Ce'e două moșii mari constau din câte 50 jugere.

Aceasta este pe scurt darea de sémă a ministrului. El fără mult încungiur arată, că scopul principal al colonisărilor este *maghiarizarea*. Se țerească însă se spună, că de exemplu la Șermaș și Nimiega încercările de colonisare au suferit un cumplit fiasco. Este, se vede, o apucătură proprie a tuturor miniștrilor unghuresci de a retăcé partea rea și nenrocită a întreprinderilor lor.

Sărbare la Bușteni.

Bușteni, în 21 Septembrie 1896.

Onorată Redacțiune! Er, 8 Septembrie, v. s'a serbat cu deosebită pompă Hramul bisericicii domnesoi din Bușteni, luând parte, la serviciul divin M. M. L. L. Regele *Carol-Regina Elisaveta*, A. S. Regală Ducele *Coburg*, A. A. L. L. Regale Principele *Ferdinand* și Principeasa *Maria*; apoi d-l prim-ministru *Sturdza* și d-l ministru de justiție *Eugen Stătescu*; personalul curții regale militare și civile.

Serviciul divin s'a oficiat de P. C. S. Archimandritul *Dionisie*, parochul bisericii, însoțit de doi preoți și un diacon.

Archimandritul *Dionisie*, după terminarea serviciul divin, a ținut următoarea alocuțiune:

„*Sire! Dămnă!*”

„*Ați bine-voit érași a ne onora cu prezența Voastră, de-a veni în mijlocul nostru, când Biserica Domnăscă își serbează Hramul său: Nașcerea Prea sfintei Născătoare de Dumneșeu. Sărbătoare mare și de mari învățăminte pentru noi creștinii, căci ați se nasce aceea, care a fost Maica lui Christos Dumneșeu; ați cade și să sfărâmă pârtețele cel din mijloc al vrajbei, care despărțea pe om de Dumneșeu; ați în loc de blăstăm avem binecuvântare; ați Dumneșeescii părinți *Ioachim* și *Ana* aduc pe una născută a lor ca dar lui Dumneșeu.*”

„*Și pre cum Dumneșeescii părinți au adus odorul lor lui Dumneșeu tot asemenea Sire de când bunul Dumneșeu va chemat de a conduce poporul român, iați adus iubire și dragoste, conducând-ul în timpuri de grele încercări cu mână tare și puter-*

nică la biruință, redeșteptând în noi virtuțile strămoșilor noștri; er în timp de pace ne-ați învățat cum să iubim munca onestă, care face ca națiunea să fiă fericită, mare și mândră de avutul său.

„*Dacă ne întorcem privirile în jurul nostru nu vedem decât binefacerile Voștre Regale, și mai cu sémă noi, cari avem fericirea de a ne găsi pe domeniul Coronei nu avem cuvinte destul de puternice, în cari să vă arătăm mulțumirile noastre cele mai profunde.*”

„*Er Voi, Dămnă și Regină, ați redeșteptat în inima femeii române iubirea de neam și muncă, în timpuri de grele încercări pentru neamul nostru; ați arătat mărinimia aceea, încât cu drept cuvânt Vi s'a dat numele de „Mama răniților”; și în timp de pace ați arătat muncă aceea, care vécurile viitoare vor povesti-o, îndemnând cu acesta la muncă pe femeia română, care să pórte cu mândria numele de Mamă.*”

„*Dăe Dumneșeu, ca pildele cele bune ce la fiă-care împrejurare pioșii noștri Saverani ne arată, să ne servescă spre binele și fericirea noastră a tuturor. Unindu-mi slabul meu glas cu al sf. noastre bisericii, rog pe Dumneșeu să trăiți Sire și Dămnă, cu A. S. Regală Principele *Ferdinand*, A. S. Regală Principeasa *Maria*, cu Principeii *Carol* și *Elisabeta*, cu *Augusta* familie Regală, mulți și glorioși ani pe Tronul României. Rugăm pe Dumneșeu să ție ani mulți fericiti pe A. S. Regală Ducele *Coburg*, și ne mai rugăm lui Dumneșeu și pentru înaltul guvern al țării. *Amin.*”*

După eșirea din biserică au binevoit cu toții a merge în presbit, și după obiceiul au gustat din colivă. S'a servit masă la 800 țărani din ordinul și pe cheltușă M. S. Regelui.

P.

SCIRILE ZILEI.

— 10 (22) Septembrie.

Călătorii Saveranilor Ruși. După scirile dela castelul *Bernstorff*, Țarul a plecat alaltăieri din Copenhaga la Engiltera, pe bordul noului său yacht „*Standard*” și însoțit de „*Steaua Polară*”.

— 0 —

La inaugurarea Porților de fier vor asista, din partea României, afară de M. Sa Regele, d. Dim. *Sturdza*, președintele consiliului, și d-l *Emil Ghica*, ministrul român plenipotentiar la Viena. Dintre diarele românescoi dice „*Timpul*”, au fost invitate numai „*Românul*”, „*Epoca*”, „*Voința Națională*” și „*Timpul*”. Vor mai asista la această solemnitate ministrul Austro-Ungariei din București și consiliul austro-ungar din Turnu-Severin și Galați.

— 0 —

Manevrele din Ungaria. Impăratul, însoțit de arhiducele *Otto*, a sosit alaltăieri după amăzi în Ciakatur, com. *Zala*, și a fost primit cu entuziasm. Răspundând la discursul de bună-venire al șefului comitatului, Impăratul a exprimat bucuria sa că vizitează comitatul *Zala*. Plecă apoi la castelul *Pribislavicz* în mijlocul unei mulțimi enorme și a unor ovatiuni entuziaste. Impăratul era așteptat la castel de arhiducele *Iosif*, atașatii militari și de generalitate. Manevrele, cari s'au început ieri, se fac între corpul al 3-lea de armată din *Graz* și corpul al 13-lea din *Agram*. Afară de arhiducele deja citați, mai asistă încă cea mai mare parte din atașatii militari acreditați la Viena, printre cari căpitanul român *Demetrescu*.

— 0 —

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ține, după cum se știe, adunarea sa generală din est an în orașul *Făgăraș* în zilele de *Dumneșcu și Luni* în 27 și 28 Sept. a. c. st. nou. Comitetul acestei societăți, în frunte cu președintele d-nul *Iosif Vulcan*, va pleca la această adunare generală, din *Brașov*, *Sâmbătă* în 26 Sept. n. dimineața la 7 ore, cu trăsuri. Ar fi foarte de dorit, ca dinpreună cu comitetul să ia parte la această adunare cât de mulți Români brașoveni. Cei ce doresc să contribuie la reușita acestei adunări gene-

rale și prin prezența lor, binevoescă a mă însoțirea despre acesta cel mult până Joi după amiază la 4 ore, ca să pot lua dispozițiile de lipsă pentru aranjarea călătoriei la Făgăraș. Toți cei din Brașov vor pleca Sâmbătă dimineața la 7 ore dimpreună cu comitetul. În Vlădeni la 10 ore va fi un dejan comun, care va costa 50 cr. de persoană afară de beutură. Brașovenii se vor întâlni cu oșpeții din Zărnești și jur la Șerșia, de unde apoi vor pleca împreună la Făgăraș. Domnii vor face bine să-și ia birje numai până la Făgăraș, de unde Marți dimineața vom pleca erași cu toții împreună, cu trăsuri din Făgăraș. — *Vasile Goldiș*, secretar II.

Metropolitul Miron Romanul, a plecat Vineri în 16 o. cu trenul de 10 $\frac{1}{2}$ ore s'era la sfințirea bisericii nou zidite din comuna Cebea, protopresbiteratul Zaranului, fiind însoțit de asesorii consistoriali Ioan Papiu și Matei Voileanu, protopresbiteri, de d-l Dr. Remus Roșca, directorul seminarului Andreian și protodiacon, de d-l Ioan Cădea, protopresbiter al tractului Avrighului, de domnii Isaia Popa, presbiter în Oana-Sibiului și clericul absolut Victor Păcală. În suita Escelenței Sale s'a aflat și domnul Partenie Cosma, director al institutului „Albina“.

Direcția căilor ferate române a stabilit următoarele dispozițiuni pentru serbarea sosirii în capitală a M. S. Impăratului Francisc Iosif: Trenul regal va merge de la Craiova până la București cu o înălță de la 60 la 70 kilometri pe oră. Dela Chitila trenul regal va merge cu o viteză de 23 kilometri pe oră. Pe linia a doua, de lângă Chitila și până la gara de Nord, va fi așezat un tren compus de peste 60 de vagoane, în care vor lua loc funcționarii căilor ferate române. În ziua de 16 Septembrie toate trenurile, de la 12 și până la 5 $\frac{1}{2}$ s'era, vor sosi la gara Mogoșoaia.

Darul Francesilor. Țarul a primit la Copenhaga în audiență pe baronul Decazes, care în numele a 8000 de Francesi i-a remis niște cadouri destinate deja serbărilor căsătoriei sale. Aceste cadouri consistă dintr'un serviciu, în care se observă 32 de talere cu armele provinciilor Franceze și două albumuri de aquarele, opera celor mai distinși artiști francezi.

O aniversare în Italia. Cu ocazia aniversării zilei de 20 Septembrie, când a fost cucerită Roma, s'au depus corone pe mormântul lui Victor Emanuel. Primarul a ținut un discurs, terminând printr'un salut în numele Romei libere, adresat prinsosei Elena de Montenegro, și printr'un vivat pentru Regele, care au fost primite cu aclamațiuni. Regele a răspuns telegrafic la urările primarului, exprimând satisfacția sa pentru sentimentele populațiunii, și adăugând că e vesel, că ferioirea fiului său este pusă sub auspiciile capitalei, ceea-ce reprezintă ferioirea patriei. Regele termină făcând urări pentru înflorirea Romei, nedespărțită de aceea a națiunii și a casei sale.

Exploarări geologice în România. D. Toula, profesor de geologie la universitatea din Viena, a plecat împreună cu Dr. Istrati în explorări geologice prin județul Mehedinți. D-l Dr. Carol Redlich, dela Academia de mine din Leoben, după ce și-a terminat studiile geologice pe valea Lotru-lui din județul Vilcea, a plecat prin munții județului Gorj, unde face cu succes mari explorări. D-sa a descoperit bogate surse de petrol și gismente de antracit, care se întind până în județul Mehedinți. D-l Dr. Carl Redlich se află actualmente în Dobrogea, unde și continuă studiile geologice, conform contractului ce-l are cu Ministerul Domeniilor. D-l profesor Popecky, care a fost însărcinat cu facerea studiilor geologice în județul Mehedinți, a înaintat zilele acestea un raport Ministrului de Domenii. Prin acest raport d-sa arată localitățile unde a descoperit mai multe cariere de ardzie, zenit și altele.

Găsit mort. Astăzi dimineața hamalul Dumitru Ardelean din loc a fost găsit mort în apropierea unei cărciume din partea suburbului Scheiș așa numită Ciocrac. Cadavrul său a fost transportat la spital.

Guvernul din Congo a luat o serie de măsuri pentru siguranța și protejerea indigenilor. O comisiune compusă din misionari, protestanți și catolici a fost însărcinată să aducă la cunoștința autorităților ori-ce act de violență comis în contra indigenilor, să ia măsuri pentru a îmbunătăți situația lor materială și morală, pentru a împiedeca comerțul cu sclavi, și a face să înceteze canibalismul, precum și comerțul alcoolului.

Musica lui Costi Galușcă va cânta de aci înainte la otelul „Europa“ în fiecare săptămână de două ori: Duminecă s'era și Joi s'era.

Sfințirea noii biserici dela Cebea.

Sâmbătă dimineața precum ni-se scrie, a sosit Escelența Sa, cu trenul dela 5 ore la Deva și imediat a plecat împreună cu suita sa, pe trăsuri la Cebea, unde a fost primit de poporul credincios, adunat acolo din toate comunele dinprejur, în modul cel mai calduros și cu totă pompa cuvenită.

S'era a fost în onoarea Metropolitului mare conduct de torțe cu muzică, după a căruia terminare Metropolitul a plecat apoi la Baia de Criș, unde a rămas peste noapte.

Duminecă s'a săvârșit sfințirea, la care au asistat mai multe mii de țărani români cu fruntașii lor cărturari. A celebrat însuși Metropolitul cu o asistență de 20 de preoți. La amiază a fost mare banchet în onoarea Metropolitului, care s'a ținut sub umbra renumitului gorun alui Horea, unde odihnesc și osămintele lui Avram Iancu, al cărui mormânt era serbătoresc împodobit cu cununii de flori.

Festivitatea a decurs în cea mai perfectă linie și ordine. Autoritățile administrative ungurești, care au fost bine reprezentate, n'au avut deci nici un privilegiu de-a interveni*).

Eri, Lună dimineața, Metropolitul a fost așteptat la Deva, de unde s'era s'a întors îndărăt la Sibiu.

Earăși pelerinagiu împiedecat.

Se vede, că părintele dela Șișești a chemat din nou poporul credincios la un pelerinagiu în Duminecă trecută. Nimic mai firesc, decât ca autoritățile să-și repeteze și ele acțiunea de oprire. Ele călăresc tot pe afirmarea, că Lucaciu ca simplu preot n'are îndreptățirea de a arangia pelerinagiu.

Lui „Budapesti Hirap“ de azi i se telegrafiază despre acesta:

„Episcopul (dela Gherla) tocmai pentru acel motiv a cerut de-a dreptul dela autoritate, ca să împiedece t'ergul (sic!) dela Șișești. Autoritatea după aceea a atras atențiunea poporului prin publicațiuni și în Șișești a făcut cunoscut și prin dobaș, ca nimeni să nu meargă la Șișești. Avertisarea aceasta a și avut rezultat, căci cei 60 de gendarmi trimiși la fața locului, mai că n'au avut nici un lucru“.

Așa vorbește raportorul foiei ungurești, se 'nțelege, stând pe partea autorităților.

Se nasce acuma întrebarea, decât cum se asigură și nu s'a desmintit până acuma — episcopul Szabo însuși a intervenit de-a dreptul pen-

*) Corespondentul lui „Bud. Hir.“ dice, că pe autorități numai aceea le-a cam supărat, că banchetul s'a ținut sub gorunul lui Horea, d'ar n'au avut ce face. Adaugă apoi, că atât Metropolitul, cât și ceilalți vorbitori dela banchet, s'au ferit de ori și ce alușine politice.

tru oprirea pelerinagiului dela Șișești, pe ce basă a făcut-o? A avut motive, care să-l îndreptățescă din punct de vedere bisericesc la un asemenea pas? Acastă întrebare este dator s'o lămurescă Ordinariatul din Gherla, căci e vorba aici de una dintre cele mai de frunte parochii ale dieceșii și prin urmare, este în interesul acesteia și al credincioșilor ei să se cunoscă în public cauzele, ce-a îndemnat pe capul bisericii la un astfel de pas.

Etă, ce telegramă am primit ieri dela Baia mare relativă la oprirea pelerinagiului din vorbă, — am primit-o însă tocmai la 8 $\frac{1}{2}$ ore s'era, după ce diarul nostru era deja expedit:

Baia-mare, 21 Septembrie. S'au repetat scenele violente din 27 August. Poporul din Șișești și cel adunat din jur a fost oprit cu baionetele dela rugăciune și intrarea în biserică. Durerea poporului e nespūsă. Congres de pace în Pesta și sulitele gendarmilor și ostășime la peptul credincioșilor evlavioși. — Pentru poporul credincios...*) Andreica, curator-primar.

Turburările din Turcia.

După un comunicat al Porții, Turcii au împiedecat debarcarea, în golful Salonie, a unei bande grecești de 46 de omeni. 12 au fost prinși, câți-va din ei s'au înecat. S'a primit apoi știrile, că o altă bandă de 120 de omeni are de gând să pătrundă în vilaețul Monastir. Probabil este vorba de bande cretene neocupate, care încercă să pue în acțiune bandele din Macedonia.

Mulțumită măsurilor militare energice s'a putut împiedeca esplosia unei mișcări amenințătoare în contra Armenilor în vilaețul Karput. Valiul și comandantul divisiiei din Karput au primit cele mai severe ordine pentru a împiedeca populația armenescă din Eugbrin, care s'a retras în munți și a tras asupra trupelor, de a se întorce la veștile lor, angajându-se, că o va protejega.

Se anunță din Constantinopol „Agenției Reuter“, că Sâmbăta trecută poliția a descoperit două-zeci de bombe și o presă de imprimerie; se crede, că era un deposit pentru Pera. Intr'un al doilea deposit s'au confiscat număruse scrisori, programe și corespondențe cu comitetul central armean din Tiflis. Doișeci și 14 membri ai comitetului revoluționar au fost arestați.

Diarele turcești anunță, că 130.000 Armeni din 32 parochii din Constantinopol au remis o adresă marelui Vizir, în care exprimă fidelitatea și lealitatea lor către guvern și recunoștința lor pentru doveșile de bunătate și de dreptate ale Sultanului.

SCI RI ULTIME.

Londra, 21 Septembrie. „Morning Post“, diarul lui Salisbury, anunță, că Anglia a renunțat la ideea de a aplica forță fizică contra Sultanului și de al lipsi de tron. Se asigură, că schimbarea aceasta în politica Angliei față cu Turcia a urmat la intervenirea Țarului, d'ar numai sub acea condițiune, ca fără scirea Angliei să nu se întreprindă nimic în cestiunea orientală, căci din potrivă ea va procede de capul ei independentă de marile puteri.

Frankfurt, 21 Septembrie. În Scutari au fost deșinuși 75 Armeni, între cari mai mulți medici și avocați, fiind suspiționați, că ei au luat parte activă la înscenarea rescălei armenesci.

Antwerpen, 21 Septembrie. Astăzi s'a fuit cercetarea contra celor doi dinamitarși Wallace și Haines. Amândoi negară, că ar fi intenționat vr'un atentat.

*) Cuvânt nedescifrabil. — Red.

Berlin, 21 Septembrie. Eri s'a deschis aci congresul internațional al femeilor. S'au adunat peste 500 membre din diferite țări. Mai tare sunt reprezentate Austria, Franca, Anglia și Italia.

DIVERSE.

Sultan detronați. De present în Anglia domnesce o mare agitațiă, ce are de scop detronarea Sultanului din Turcia. Detronările Sultanilor în Turcia nu sunt lucru estra-ordinar, deore-ce numai în véoul present au fost detronați deja patru Sultani, anume: Sultanul Selim a fost detronat la 1807 de către Ianiceri; Mustafa IV în 1808 de către guvernorul din Rusoiuk, Mustafa Bairakdar; Abdul Aziz în 29 Maiu 1876, în urma revoluțiunii Sottelor, de către Hussein Avni-Pașa; și Sultanul Murad V a fost detronat la 31 August 1876 de către fratele său Abdul Hamid, care domnesce de present. E de însemnat, că fiecare detronare a fost înscenată de Turci și nici una de vre-o putere străină.

Literatură.

În tipografia dieceșană din Caransebeș a apărut: Topografia satului și hotarului Măidan, de Sofronie Liuba și Aurelie Iara, urmată de studiu despre Celți și numele de localități de Dr. At. M. Marienescu. Un op voluminos și forte de valoare, conținând 324 pag. tipar compres. Prețul numai 1 fl. 20 cr. — În partea primă a acestui op se află mai întâi descrierea satului Măidan și a locuitorilor lui, apoi descrierea hotarului, a satului Măidan și a singuraticelor lui părți; urmăzând apoi un bogat material limbistic său cuvinte populare din satul Măidan. În toate aceste acute descrieri d-nii autori: Liuba, care e învățator împreună cu d-l preot Iana, un ginere al d-sale, au procedat cu pricepere, diligență și consciențiositate exemplară, scoțând la lumină mulțime de cuvinte românești, până aci necunoscute în dicționarele limbei noastre. Nu putem, decât să felicităm pe d-nii autori pentru această lucrare de netăgăduit preț limbistic și național, dorind din inimă, ca exemplul d'nsilor să fiă imitat și de alți preoți și învățatori harnici ai noștri, căci numai așa va fi cu puțință de-a scote la lumină marile tesaur al limbei noastre. Valoarea opului e indicată printr'un mare și forte interesant studiu, ce-l face în partea a doua d-l Dr. At. Marienescu, privitor la Celți și numele de localități. În acest studiu se analizează singuraticile cuvinte și nume proprii din colecțiunea d-lor Liuba și Iana. Aualisa se face pe base istorice și e cât se pôte de interesantă.

*
Cu ocaziunea înaltei vizite în România a Impăratului Francisc Iosif, Revista „Lumea Ilustrată“ va apăre într'un număr festiv cu următorul cuprins: Ilustrațiuni: 1.) Impăratul Francisc Iosif I. 2.) Regele Carol I. 3.) Regina Elisabeta. 4.) Principele Ferdinand al României. 5.) Prinsoesa Maria a României 6.) Conte Goluchowsky. 7.) Dimitrie A. Sturdza. 8.) G. Cantacuzino. 9.) Eug. Stătescu. 10.) General Budișteanu. 11.) P. Poni. 12.) C. I. Stoicescu. 13.) A. Stolojan. 14.) C. Paladi. 15.) Ischl (vederea băilor de la). 16.) Autograful Impului Austriac. 17.) Sinaia (vederea Peleşului). 18.) Notele Impului național român. 19.) Vignete.

Text: Impul Habsburgic. Impul național Român. Schiță istorică: Domnia lui Francisc Iosif. Schiță istorică: Domnia Regelui Carol I. Schiță biografică: Carmen Sylva. Note biografice: Principii moștenitori. Biografia Contelui Goluchowsky. Biografia Primului ministru român. Biografiile miniștrilor români.

Numărul festiv va costa 50 bani.

*
Instrucțiune în afacerea dărilor de beutură de consum și de vânzare pentru vin, bere, carne, zahar și spirtoșe în folosul economilor și proprietarilor de vii 1 esemplar trimis franco 12 cr. Vândătorilor 30% rabat. Se află de vânzare la d-l Emanuel Barbulescu, învățat. gr. ort. român în Pesac.

O dragălaşă și foarte prețioasă colecțiune de episoade, novelete și povestiri istorice a apărut în Tipografia „A. Mureșianu” din Brașov, intitulată: „Traista cu povești a lui P. Brosteanu”.

Excursiuni pe munții Terei-Bârsei și a Făgărașului. Cu titlul acesta a apărut în tipografia „A. Mureșianu” din Brașov o carte foarte prețioasă, scrisă de d-l Ioan Turcu, protonotar pens. al comitatului Făgăraș.

pag. format mare 8°, costă 1 fl. (+ 5 cr. porto). De vândare și la tipografia „A. Mureșianu” în Brașov.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Redactor responsabil Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena. Din 21 Septembrie 1896. Renta ung. de aur 4% 122.10 Renta de corone ung. 4% 99.25

Cursul pietei Brașov. Din 22 Septembrie 1896. Banonote rom. Cump. 9.47 Vënd. 9.50 Argint român. Cump. 9.44 Vënd. 9.47

Membru Juriului espoziției milenare 1896. Seson de Tómnă și Érnă. Avem onórea a atrage din nou amicala atențiune a On. p. asupra fabricatelor noastre proprii de Postavuri și mărfuri de modă

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1896.

Budapasta - Predeal. Tren de persón. Tren accel. Tren mixt. Tren de persón. Tren accel. pl. Viena . . . sos. 1.55 1.55 7.20 6.20

Ghiriș - Turda. tren de persón. tren mixt. tren mixt. tren de persón. Ghiriș . . . sos. 5.05 10.30 3.20 9.12

Cucerdea - Oșorhelu - Regh.-săsesc. Tren de persón. Tren de persón. Tren de persón. Tren de persón. pl. Cucerdea . . sos. 7.45 2.36 8.31 12.42

Sibiu - Cisnădie. Sighișóra - Odorhelu-sécuesc. tren mixt. tren mixt. tren mixt. tren mixt. pl. Sibiu . sos. 7.10 9.20

Notă: Órele însempate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însempate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrăți cu linii mai negre însempneză órele de nópte.